

Kościoły nieistniejące

KOŚCIÓŁ ŚW. WITA

Najstarszą chrześcijańską świątynią w Kruszwicy, zlokalizowaną na podgrodziu, był pochodzący zapewne z 2. poł. X wieku kościół pw. św. Wita. Przez niektórych badaczy został on uznawany za katedrę i siedzibę biskupstwa czynną jeszcze w czasie panowania Mieszka II. Według przekazów kronikarskich był on niegdyś okazałą, bogato zdobioną i świetnie wyposażoną bazyliką kamienną, z barwnymi witrażami, ozdobną posadzką z glinianych płyt (szkliwionych zapewne w kruszwickich warsztatach usytuowanych na podgrodziu) oraz pokryciem dachowym wykonanym z płytek ołowianych.

Wezwanie św. Wita nosiła także wspomniana w Kronice Boguchwała kaplica oraculum, która po upadku bazyliki przejęła zapewne rolę kościoła grodowego. Źródła potwierdzają istnienie w XIII wieku sześciu prebend grodzkich bazyliki św. Wita, a na dokumencie księcia Siemomysła z 1268 roku widnieją podpisy dwóch kanoników od św. Wita - Piotra i Jana, co pomimo wielu rozbieżnych opinii pozwala sądzić, że świątynia ta funkcjonowała właśnie jako katedra.

KOŚCIÓŁ ŚW. STANISŁAWA

W latach 1460 - 1470 na przygródku przy przeprawie przez Gopło, gdzie znajdowała się komora celna, został wzniesiony (prawdopodobnie przez księdza Wilamowskiego) drewniany kościół pw. św. Stanisława, który nie przetrwał poza 1580 rok. Podczas prac archeologicznych, prowadzonych w trakcie budowy wodociągów miejskich w 1934 roku, odnaleziono fundamenty budowli oraz częściowo zniszczone pozostałości przykościelnego cmentarza

KOŚCIÓŁ ŚW. GOTARDA

Kościół ten wraz z cmentarzem zbudowano na wschodnim brzegu Gopła przy przeprawie i skrzyżowaniu szlaku na Pomorze z traktem wschód - zachód (okolice współczesnego amfiteatru). Fundację świątyni wiąże się z Bolesławem Kędzierzawym. Natomiast wezwanie św. Gotarda było wezwaniem dawnych kościołów przy szpitalach, które w średniowieczu stanowiły miejsce schronienia dla

podróżnych, starców lub ludzi chorych. Kościół należał do prebend grodzkich kolegiaty św. Wita.

KOŚCIÓŁ ŚW. KLEMENSA

Kościół pw. św. Klemensa (papieża nawracającego Słowian) był świątynią parafialną związaną z osadą targową i miastem lokacyjnym. Znajdował się on w północno-wschodniej pierzei Rynku. Badania archeologiczne poświadczają, że był on otoczony cmentarzem istniejącym w okresie od 2. poł. XIII wieku do XVI wieku.

Nierestaurowana świątynia, stopniowo popadająca w ruinę, istniała do roku 1828, kiedy to ostatecznie została rozebrana.